

مرگ و معنا

تالیف

فاطمه زهرا قاسمی طوسی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

سرشناسه	: قاسمی طوسی، فاطمه زهرا، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: مرگ و معنا/ تالیف فاطمه زهرا قاسمی طوسی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۹۶-۰۸-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: معنادرمانی
موضوع	: Logotherapy
موضوع	: معنی (روان شناسی)
موضوع	: (Meaning (Psychology
موضوع	: مرگ -- جنبه های روان شناسی
موضوع	: Death -- Psychological aspects
موضوع	: مرگ
موضوع	: Death
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۴م۲/۴۸۹RC
رده بندی دیویی	: ۸۹۱۴/۶۱۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۹۹۱۹۴

انتشارات قانونی یار

مرگ و معنا

تألیف: فاطمه زهرا قاسمی طوسی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: 978-600-8796-08-4

مرکز پخش: تهران. میدان انقلاب. خیابان اردیبهشت پلاک ۹۲

۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶

۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

۷	فصل اول
۷	کلیات مساله
۱۳	فصل دوم
۱۳	ادبیات و پیشینه پژوهش
۶۷	فصل سوم
۶۷	روش شناسی پژوهش
۸۱	فصل چهارم
۸۱	تجزیه و تحلیل داده ها
۹۵	فصل پنجم
۹۵	خلاصه، بحث و نتیجه گیری
۱۰۴	منابع و مآخذ

فصل اول

کلیات مساله

مقدمه

معناجویی در زندگی به عنوان قدرت رشد، تمایل و تلاش افراد برای ایجاد یا تکمیل درک آنها از معنا، اهمیت و هدف در زندگی آن قدر مهم است که اختلال در آن، آشفتگی روان شناختی را به همراه دارد. از نظر فرانکل (۱۹۶۵)، انسانها به واسطه اراده برای یافتن معنا در زندگی که یک انگیزه ذاتی است، برانگیخته می شوند و انگیزه و تمایل برای جستجوی معنا در واکنش به رویدادهای آزاردهنده زندگی بیشتر می باشد. زمانی که افراد احساس می کنند زندگی آنها معنای کمی دارد یا معنای زندگی خود را از دست می دهند، در جستجوی آن می باشند. در ادبیات مربوط به آن نیز معناجویی در زندگی در ارتباط با موقعیت های بحرانی مانند کنارآمدن با بیماری های بدون علاج، کنارآمدن با مسائلی مانند تجاوز و خشونت، عدم سوءمصرف مواد، عدم خودکشی، نداشتن رفتارهای ضد اجتماعی و پایین بودن جرم و جنایت بیشتر مطالعه شده است. و این مسئله می تواند نشان دهنده اهمیت وجود این مفهوم در کنارآمدن با موقعیت های خاص تر و بحرانی تر باشد (رکر، ۲۰۰۸). از آن جایی که جامعه پرستاری یکی از عظیم ترین گروه های جامعه است، معناجویی و گرایش دینی آن ها نقش موثری در سلامت روان و ارائه خدمات بهینه به افراد بیمار خواهد داشت .

طبق نظر رفتارگرایان و شناخت گرایان نوع واکنش افراد به موقعیت به سه نکته بستگی دارد. این که فرد به کدام مولفه های موجود در موقعیت توجه می کند؛ مولفه ها موجب بازیابی کدام تجارب قبلی از حافظه می گردد؛ و این که در گذشته مولفه های مورد توجه قرار گرفته با کدام رفتارها تداعی گشته اند (هرگنهان و اولسون، ۲۰۰۵؛ به نقل از سیف، ۱۳۸۶). به عبارتی تکرار واکنش های شناختی خاصی در برابر مسائل مختلف زندگی تعیین کننده سمت و سو و هدایت توجه فرد به محرک های خاصی در موقعیت مسئله و پیامد آن تعیین کننده نوع واکنشی رفتاری به آن موقعیت است. لذا خطا در هر یک از موارد فوق می تواند زمینه ساز پردازش اطلاعات غلط و رفتار ناسازگارانه در افراد گردد. چنانچه توجه به ابعاد و محرک هایی از موقعیت که می بایست مورد بی توجهی قرار بگیرند، می تواند موجب یادآوری

تجارب منفی قلبی، ایجاد بن بست شناختی و در نتیجه رفتار ناسازگارانه گردد (شمسایی، ۱۳۹۰). یکی از عناصر مهم در تعریف شخصیت اسلامی، معناست (گنجی، ۱۳۹۰). فرانکل بیان می کند که تلاش در یافتن معنا در زندگی خود نیروی اصلی و بنیادی است این معنی منحصر به فرد، ویژه خود انسان است و از این رو انسان قادر است به آن تحقق بخشد. در این صورت است که معنی جویی او ارضا خواهد شد همچنین معنای زندگی علاوه بر اینکه از فردی به فرد دیگر متفاوت است روز به روز نیز در حال تغییر و تحول است از اینرو آنچه مهم است معنای زندگی به طور اعم نیست بلکه هر فردی می بایست معنی و هدف زندگی خود را از لحاظ دیگر دریابد و به این آگاهی برسد که شرایط متفاوت می تواند یافتن معنا در زندگی یا نحوه آن را در موقعیت های خاص آسان یا مشکل نماید و این اصل به قوه باقی است که معنی در هر شرایطی دست یافتنی است از این رو گذرایی و انتقال زندگی از معنای آن می کاهد و آنچه اهمیت دارد شیوه نگرش فرد است. خدا آیات خود را برای اهل علم و معرفت مفصل بیان می کند (یونس، آیه ۵). اگر انسان اشیاء را به صورت مستقل در جود درک نمود، و از آن جهت که اشیاء وابسته و دلالت کننده بر آفریننده شان هستند درک نکرد در این صورت این ادراک علم نامیده نمی شود. بلکه جهل مشابه علم است، و این در مثل مانند آن است که از دور سایه ای برای شاخصی دیده شود، و گمان رود که سایه خود شاخص است و در وجود مستقل است (خانی و ریاضی، ترجمه بیان السعاده، ج ۶، ص: ۳۱۳).

یکی از مسائلی که ذهن آدمیان را از آغاز آفرینش به خود مشغول کرده و همواره ترس آنها را برانگیخته، مرگ و مسائل مربوط به آن است. برخی از انسان ها، در حقیقت مرگ، دچار گمان های نادرستی هستند و در آن به راه خطا می روند. معنای مرگ، سلب انسان از دارایی اوست. از طریق سوق دادن او به جهان دیگری که با این جهان تناسبی ندارد. دلواپسی و نگرانی از مرگ، نتیجه ی تألم و غفلت از مرگ می باشد (قاضوی، ۱۳۸۹). اضطراب مرگ بعنوان یک ترس غیر عادی و بزرگ از مرگ همراه با احساساتی از وحشت از مرگ یا دلهره

هنگام فکر به فرایند مردن یا چیزی که پس از مرگ رخ می دهد، تعریف می شود (سلاجقه و رقیبی، ۱۳۹۲).

لذا نوع واکنش های شناختی و رفتاری، در حل کارآمد مسئله، مدیریت استرس و نهایتاً وضعیت سلامت روانی افراد، اهمیت به سزایی دارد. شناسایی و اصلاح تحریفات شناختی و رفتاری در رخداد و تجارب سخت و منفی زندگی و ایجاد واکنش شناختی و رفتاری سالم مبتنی بر معنویت، به عنوان نوعی معنا درمانی بومی می تواند در خدمات روان شناختی به کار گرفته شود.

فصل دوم

ادبیات و پیشینه پژوهش

